

ฐานข้อมูลชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช

ตอนที่ 1: The International Plant Names Index (IPNI)

อาจารย์ ดร.ภาณุพงษ์ พงษ์ชีวิน

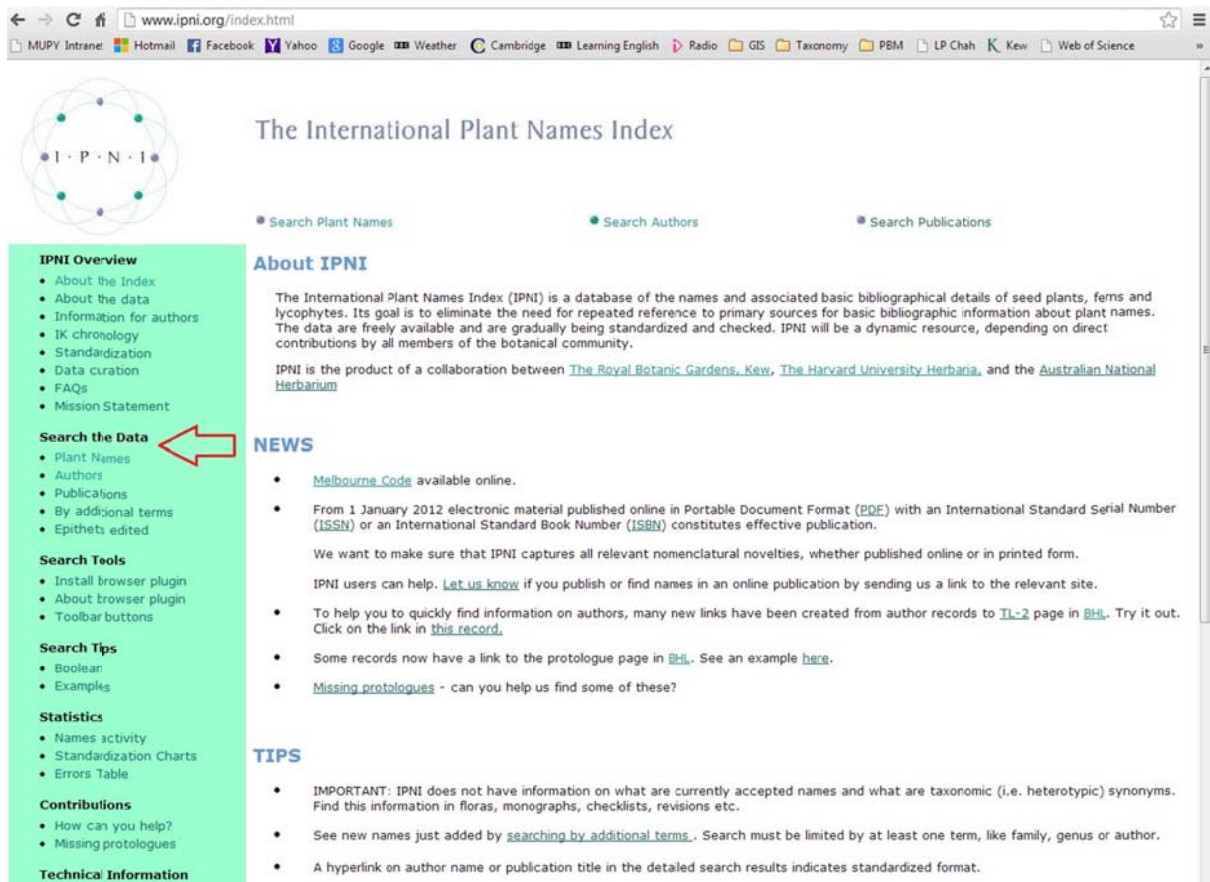
ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ที่ต้องใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช เช่น นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับพืช สมุนไพร เป็นต้น อาจพบกับปัญหาหลายอย่าง เช่น พืชชนิดเดียวมีชื่อวิทยาศาสตร์มากกว่า 1 ชื่อ หรือชื่อวิทยาศาสตร์เดียวกันแต่สะกดต่างกัน หรือ ชื่อวงศ์ (family) ของพืชหลายๆ ชนิดเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผลการศึกษาด้านดีเอ็นเอของพืชพบว่าแตกต่างกัน เป็นต้น

เพื่อให้เกิดความกระจ่าง สำหรับนักวิชาการและคนที่เกี่ยวข้องที่ต้องใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช เพื่อสืบค้นข้อมูล หรืออ้างอิงในงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับพืช บทความชุด “**ฐานข้อมูลชื่อวิทยาศาสตร์ของพืช**” จึงได้นำเสนอวิธีการสืบค้นชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชจากฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้

ชื่อวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างมาก เพราะช่วยป้องกันความสับสนอันเนื่องมาจากชื่อพื้นเมืองที่แตกต่างกันตามเชื้อชาติ สำเนียง ภาษา และความเข้าใจของแต่ละคน การตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชต้องอยู่ภายใต้กฎการตั้งชื่อพืชที่มีชื่อเต็มๆ ว่า **International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants** หรือเรียกสั้นๆ ว่า **Melbourne Code** แต่การทำความเข้าใจกฎดังกล่าวต้องใช้เวลามากเหมือนข้อกฎหมายที่ประกอบด้วยมาตราต่างๆ จำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันมีการจัดสร้างฐานข้อมูลทางอนุกรมวิธานพืชขึ้น เพื่อให้**ผู้ใช้**สามารถสืบค้นชื่อวิทย์ฯ ที่ถูกต้องได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยฐานข้อมูลที่จะแนะนำ ประกอบด้วย **The International Plant Names Index (IPNI)**, **The Plant List**, และ **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย : เต็ม สมิตินันท์** สำหรับครั้งนี้ขอแนะนำฐานข้อมูล The International Plant Names Index: <http://www.ipni.org/index.html> (The International Plant Names Index, 2012) หรือเรียกสั้นๆ ว่า ฐานข้อมูล IPNI เป็นอันดับแรก

ฐานข้อมูล IPNI เกิดจากความร่วมมือระหว่าง The Royal Botanic Gardens, Kew ประเทศอังกฤษ, The Harvard University Herbaria ประเทศสหรัฐอเมริกา และ Australian National Herbarium ประเทศออสเตรเลีย โดยคณะทำงานประกอบด้วยนักอนุกรมวิธานพืช ทำหน้าที่ประมวลชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชเกือบทุกชนิดที่ถูกสำรวจพบแล้วบนโลก

ภาพที่ 1 หน้าแรกของฐานข้อมูล The International Plant Names Index (IPNI) ลูกศรสีแดงแสดงเมนูสำหรับการค้นข้อมูล

ชื่อวิทยาศาสตร์ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ชื่อสกุล (generic name) คำระบุชนิด (specific epithet) และชื่อผู้ตั้งชื่อพืช (author name) ยกตัวอย่างเช่น “*ก้นกวมหิดล*” มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Afgekia mahidoliae* B.L.Burt & Chermisr. โดย

Afgekia คือ ชื่อสกุล

mahidoliae คือ คำระบุชนิด

B.L.Burt & Chermisr. คือ ชื่อผู้ตั้งชื่อพืช

ชื่อวิทยาศาสตร์นอกจากเขียนแบบ*ตัวเอน* (เฉพาะ 2 ส่วนแรกแล้ว) สามารถเขียนเป็นแบบอื่นได้ เช่น **Afgekia mahidoliae** B.L.Burt & Chermisr. (ตัวเข้มเฉพาะ 2 ส่วนแรก) หรือ Afgekia mahidoliae B.L.Burt & Chermisr. (ขีดเส้นใต้ 2 ส่วนแรก แต่เส้นใต้ต้องแยกกัน) แต่ถ้าไม่ยากเป็นคนเคยตกยุคต้องเขียนแบบแรก (ใช้ตัวเอน) เท่านั้น

ข้อมูลที่ค้นได้จากฐานข้อมูล IPNI ประกอบด้วย 1) ชื่อพืช 2) ผู้ตั้งชื่อพืช และ 3) เอกสารอ้างอิงด้านอนุกรมวิธานพืช (ภาพที่ 2)

← → C www.ipni.org/ipni/plantnamesearchpage.do

MUPY Intranet Hotmail Facebook Yahoo Google Weather Cambridge Learning English Radio GIS Taxonomy PBM

 The International Plant Names Index

Search the data

- Plant Names
- Authors
- Publications

IPNI Home

contact us

Plant Name Query

[Reset search terms](#)

Quick search - enter a plant name (without authors)

Full Name: [What's this?](#) Output Format: [What's this?](#)

Full search

Name

Family Genus Species

Infrafamilial Infrageneric Intraspecific

Author

Standard form taxon name authors ☒ basionym authors ☒

Publication

Abbreviation [show additional search terms ...](#)

Extended Options

Include records from: APNI ☒ GCI ☒ IK ☒ Show Ranks: Output Format: [What's this?](#)

Only hybrids ☐ Sort by family ☒

© Copyright 2005 International Plant Names Index

ภาพที่ 2 หน้าสำหรับการค้นข้อมูล: A ชื่อพืช; B ชื่อผู้ตั้งชื่อพืช; C เอกสารอ้างอิงทางอนุกรมวิธาน

ชื่อพืชในฐานข้อมูลที่สืบค้นได้ ประกอบด้วยชื่อวงศ์ (family) ชื่อสกุล (genus) ชื่อชนิด (species) รวมถึงชื่อของลำดับชั้นที่ต่ำกว่าวงศ์ สกุล หรือชนิด โดยฐานข้อมูลจะแสดงผลของชื่อพืชทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง (ภาพที่ 3)

The International Plant Names Index

Search the data

- Plant Names
- Authors
- Publications

IPNI Home

contact us

You searched on: Genus = Afgekia and Ranks = all and Hybrids only = false, searching all records, sorting by name including family

Found 6 records. [Edit search](#)

View these results in delimited format: [classic](#), [minimal](#), [short](#), [extended](#)
[About delimited data formats](#)

Show 100 row(s) starting from 0

- Leguminosae [Afgekia Craib](#) -- Bull. Misc. Inform. Kew 1927(9): 376. [14 Nov 1927] (IK)
- Leguminosae [Afgekia filipes \(Dunn\) R.Geesink](#) -- Leiden Bot. Ser. 8: 77. 1984 ; Scala Milletiearum (IK)
- Leguminosae [Afgekia filipes \(Dunn\) R.Geesink var. tomentosa \(Z.Wei\) Y.F.Deng & H.N.Qin](#) -- Ann. Bot. Fenn. 42(2): 133. 2005 [27 Apr 2005]
- Leguminosae [Afgekia filipes \(Dunn\) R.Geesink var. tomentosa \(Z.Wei\) H.Sun](#) -- Fl. Yunnan. 10: 399 (401). 2006 ; isonym
- Leguminosae [Afgekia mahidoliae B.L.Burtt & Chemsir](#) -- Notes Roy. Bot. Gard. Edinburgh 31(1): 131. 1971 (IK)
- Leguminosae [Afgekia sericea Craib](#) -- Bull. Misc. Inform. Kew 1927(9): 376. [14 Nov 1927] (IK)

Show 100 row(s) starting from 0

[Edit search](#)

View these results in delimited format: [classic](#), [minimal](#), [short](#), [extended](#)
[About delimited data formats](#)

© Copyright 2005 International Plant Names Index

ภาพที่ 3 หน้าแสดงผลการค้นหาจากชื่อสกุล “Afgekia” (ภาพที่ 2) และพบชื่อต้นกันภัยมหิดล

(*A. mahidoliae* B.L.Burtt & Chemsir) อยู่ในวงศ์ “Leguminosae” แสดงในผลการสืบค้น

ชื่อผู้ตั้งชื่อพืชเป็นชื่อของนักอนุกรมวิธานที่ตั้งชื่อพืช ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แบบย่อ และการย่อที่ถูกต้องตามหลักสามารถค้นได้จากฐานข้อมูล IPNI เช่น การย่อชื่อของ Carl Linneaus ซึ่งเป็นนักพฤกษศาสตร์ที่มีชื่อเสียงตั้งชื่อพืชเป็นจำนวนมาก ที่ถูกต้องคือ L. ไม่ใช่ Linn. และ Linné

สำหรับเอกสารอ้างอิงทางอนุกรมวิธานพืชนั้นจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับการตั้งชื่อพืช หรือลักษณะของพืชแต่ละชนิด ซึ่งเอกสารอ้างอิงบางส่วนฐานข้อมูลจะมีลิงค์ให้ดาวน์โหลดเอกสารได้

วารสารวิชาการส่วนใหญ่จะให้ผู้เขียนต้นฉบับงานวิจัยตรวจสอบการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์และการย่อชื่อผู้ตั้งชื่อพืชที่ถูกต้องจากฐานข้อมูล IPNI แทบทั้งสิ้น

โดยสรุป ฐานข้อมูล IPNI ช่วยให้เขียนชื่อวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้อง แต่ในครั้งต่อไปจะพูดถึงฐานข้อมูล The Plant List ซึ่งจะให้ความกระจ่างในกรณีที่ชื่อวิทย์ฯ มีความสับสน มีมากกว่า 1 ชื่อ แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่าชื่อไหนเป็นชื่อที่ถูกต้อง ที่เราต้องใช้

เอกสารอ้างอิง

The International Plant Names Index (2012). Published on the Internet
<http://www.ipni.org> [accessed 22 May 2015].